

प्रथमस्तरीयः संस्कृत -
सम्भाषण -
वर्गः १२

पृष्ठं ४

एषः, एषा, एतत्

एषः /

एषा /

एतत् /

(This)

(That)

सः इति पुल्लिङ्ग-
प्रयोगः

सा इति स्त्रीलिङ्ग-
प्रयोगः

तत् इति
नपुंसकलिङ्ग-
प्रयोगः

एतत् / तत् - नपुंसकलिङ्गः

समीपस्थस्य बोधनाय - एतत्

दूरस्य बोधनाय - तत्

इत्यनयोः प्रयोगः करणीयः।

This/That these two should be used to denote distance.

एतत्
समीपस्थस्य
बोधनाय

तत् दूरस्य
बोधनाय

एतत् / तत् - नपुंसकलिङ्गः

अधोभागे दत्तानि उदाहरणानि पश्यतु

Look at the examples below

	एतत् This		तत् That
	भवनम् This Building		मन्दिरम् That Temple
	वातायनम् This Window		सोपानम् That Stairway
	कमलम् This Lotus		चम्पकम् That Magnolia

एतत् / तत् - नपुंसकलिङ्गः

	एतत् This		तत् That
	छत्रम् Umbrella 		पर्णम् Leaf
	क्रीडनकम् Toy 		पुस्तकम् Book
	नेत्रम् Eye 		उपनेत्रम् Glasses
	दुग्धम् Milk 		जलम् Water
	विमानम् Aeroplane 		रेलयानम् Train

एतत् / तत् - नपुंसकलिङ्गः

	एतत् This		तत् That
	फलम् Fruit 		पुष्पम् Flower
	उद्यानम् Park 		सस्यम् Plant

एषः / सः - पुंलिङ्गः

	एषः This		सः That
	नर्थकः Dancer		गायकः Singer
	चालकः Driver		पत्रवाहकः Postman
	सौचिकः Tailor		कुम्भकारः Potter
	बालकः Boy		वृद्धः Old man
	वानरः Monkey		गजः Elephant

एषः / सः - पुंलिङ्गः

	एषः This		सः That
	हरिणः Stag 		बल्लूकः Bear
	मयूरः Peacock 		शुकः Parrot
	भिक्षुकः Beggar 		नृपः King
	छात्रः Student 		अध्यापकः Teacher

एषा / सा – स्त्रीलिङ्गः

	एषा This		सा That
	वैद्या Doctor 		शिक्षिका Teacher
	मक्षिका Fly 		पपीलिका Ant
	लेखिका Writer 		द्विचक्रिका Bicycle
	बालिका Girl 		वृद्धा Old lady
	माला Necklace 		शाटिका Saree

एषा / सा – स्त्रीलिङ्गः

	एषा This		सा That
	लता Creeper		कलिका Bud
	पत्रिका Magazine		पुस्तिका Book
	पाठशाला School		गोशाला Cow shed
	सरस्वती Saraswati		पार्वती Parvati

प्रश्नवाचकाः - Interrogative Sentences

प्रश्नः	लिङ्गः	उत्तरम्	Meaning
कः एषः कः? सः कः?	पुंलिङ्गः	एषः नर्थकः सः गायकः	Who? (M) Who is this? Who is that?
का एषा का? सा का?	स्त्रीलिङ्गः	एषा वैद्या सा शिक्षिका	Who? (F) Who is this? Who is that?
किम् एतत् किम्? तत् किम्?	नपुंसकलिङ्गः	एतत् भवनम् तत् मन्दिरम्	What? What is this? What is that?

एषः / सः / कः / एषा / सा / का / एतत् / तत् / किम्

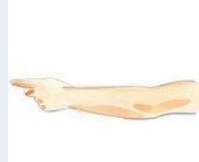
	एषः/सः / एषा/सा / एतत्/तत्	कः / का / किम्	प्रश्नः	उत्तरम्
		कः Who? (M)	एषः कः? Who is this? (M)	एषः नर्थकः This is Dancer (M)
		कः Who? (M)	सः कः? Who is that? (M)	सः गायकः That is Singer (M)

एषः / सः / कः / एषा / सा / का / एतत् / तत् / किम्

	एषः/सः / एषा/सा / एतत्/तत्	कः / का / किम्	प्रश्नः	उत्तरम्
		का? Who? (F)	एषा का? Who is this? (F)	एषा वैद्या This is Doctor (F)
		का? Who? (F)	सा का? Who is that? (F)	सा सिद्धिका That is Teacher (F)

एषः / सः / कः / एषा / सा / का / एतत् / तत् / किम्

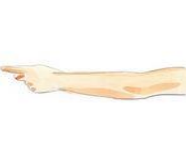

	एषः/सः / एषा/सा / एतत्/तत्	कः / का / किम्	प्रश्नः	उत्तरम्
		किम्? What?	एतत् किम्? What is this?	एतत् भवनम् This is building
		किम्? What?	तत् किम्? What is that?	तत् मन्दिरम् That is Temple

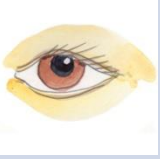

एषः / सः / कः - पुंलिङ्गः

	एषः/ सः	कः? उत्तरं		एषः/ सः	कः? उत्तरं
		एषः चालकः This is driver 			सः रजकः That is Washer
		एषः तक्षकः This is Carpenter 			सः सैनिकः That is Soldier
		एषः विट्पकः This is clown 			सः न्यायाधीशः That is Judge
		एषः कुम्भकारः This is Potter 			सः धीवरः That is Fisherman
		एषः गोपालकः This is Cowherd 			सः हस्तिपकः That is Mahout

एषा / सा / का – स्त्रीलिङ्गः

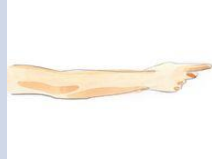

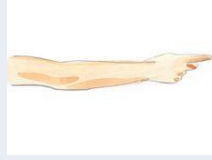

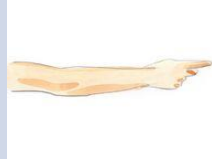

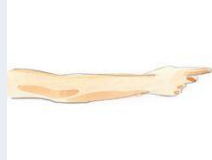

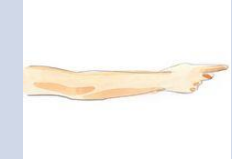
	एषा/ सा	का? उत्तरं		एषा/ सा	का? उत्तरं
		एषा गायिका This is Singer 			सा परिचारिका That is Nurse
		एषा तुला This is Scale 			सा बालिका That is Girl
		एषा नदी This is River 			सा समदर्वी That is ladle
		एषा घटी This is Clock 			सा द्विचक्रिका That is Bicycle
		एषा कर्तरी This is Scisoors 			सा छुरिका That is knife

एतत् / तत् / किम् – नपुंसकलिङ्गः

	एतत्/ तत्	किम्? उत्तरम्		एतत् / तत्	किम्? उत्तरम्
		एतत् नेत्रम् This is Eye 			तत् उपनेत्रम् That is Spectacles
		एतत् पर्णम् This is Leaf 			तत् गृहम् That is House
		एतत् पुष्पम् This is flower 			तत् लोकयानम् That is Bus
		एतत् विमानम् This is Aeroplane 			तत् सस्यम् That is Plant
		एतत् उद्यानम् This is Park 			एतत् व्यजनम् This is Fan

अभ्यासः

चित्राणि दृष्ट्वा उत्तराणि लिखतु - Write answers as per pictures

	एषः/एषा/ एतत्	कः/का/किम् ? उत्तरम्		सः/सा/त त्	कः/का/किम् ? उत्तरम्
		प्र. एषः कः? उ. एषः मूषकः			प्र. सः कः ? उ. सः मार्जरः
		प्र. एषः कः?			प्र. सः कः ?
		प्र. एषः कः?			प्र. सः कः ?
		प्र. एतत् किम्?			प्र. तत् किम् ?
		प्र. एतत् किम्?			प्र. तत् किम् ?

एषः / एषा / एतत् ; कः / का / किम्

उत्तरानुगुणं रिक्तस्थानानि पूरयतु – Fill up the blanks

• १) प्र. ?	उ. एषा बालिका ।
• २) प्र. एषः कः ?	उ. गणेशः।
• ३) प्र. ?	उ. एषा माला ।
• ४) प्र. ?	उ. एतत् कमलम्।
• ५) प्र. ?	उ. एतत् पुष्पम्।
• ६) प्र. ?	उ. एषः बालकः।
• ७) प्र. ?	उ. एषः शङ्करः ।
• ८) प्र. ?	उ. एषा शिक्षिका।
• ९) प्र. ?	उ. एषः वृद्धः ।
• १०) प्र. ?	उ. एषा नर्मदा।
• ११) प्र. ?	उ. एषः तरुणः।
• १२) प्र. ?	उ. एतत् नगरम्।

एषः / एषा / एतत् ; कः / का / किम्

रिक्तस्थानानि पूरयतु – Fill up the blanks

• १) प्र. एषः?	उ. रामः ।
• २) प्र. तत् ?	उ. देवालयम्।
• ३) प्र. एषा?	उ. माला।
• ४) प्र. कः ?	उ. सः भारवाहकः।
• ५) प्र. तत्?	उ. नयनम्।
• ६) प्र. ?	उ. सः बालकः।
• ७) प्र. ?	उ. एषः शङ्करः ।
• ८) प्र. ?	उ. सा नायिका।
• ९) प्र. ?	उ. सः स्वर्णकारः ।
• १०) प्र. ?	उ. सा मालती।
• ११) प्र. ?	उ. सः तरुणः।
• १२) प्र. ?	उ. तत् करवस्त्रम्।

अभ्यासः

उदाहरणम्

प्र. एषः कः ? उ. एषः बल्लूकः। प्र. सा का? उ. सा द्विचक्रिका ।

प्रश्नः --- एषः / एषा
/ एतत्
कः/ का / किं?

बल्लूकः
माला
धीवरः
द्रोणी
युतकं
दाडिमम्

देवता
लेखनी
नर्तकः
दर्वी
गोशाला
अध्यापिका

उत्तरम् --- एषः /
एषा / एतत्

प्रश्नः --- सः /सा /
तत्
कः / का/ किम्

द्विचक्रिका
हरिणः
अनुजः
जलम्
शाटिका
वानरः

श्वेतफलकम्
सम्मार्जनी
वृक्षः
सोपानम्
अध्यापकः
वातायनम्

उत्तरम् --- सः / सा
/ तत्

धन्यवादः